

ПОЛИТИКА ЗА РАБОТА С ДЕЦА НА ЦМЕДТ „АМАЛИПЕ“

ПРИЛОЖЕНИЕ 1. ФОРМИ НА НАСИЛИЕ

1. Физическо насилие¹

Физическото насилие се определя като всяко неслучайно физическо посегателство над дете от родител или друг възрастен. В тази категория попадат например (но не само) удряне, ритане, щипане, болезнено раздрусване, изгаряне, хапане, душене, даване и други посегателства над детето, които причиняват болка, оставят следа, синина, охлузвания по кожата, фрактури или предизвикват страх у детето. В групата на физическото насилие попадат крайните форми на родителски контрол и използването на физическа сила с цел „дисциплиниране“ на детето. Това включва използването на физическа сила, която има за цел да предизвика болка и дискомфорт у детето. Най-често използваните форми на физическо насилие с цел дисциплиниране на детето са шамаросване, пердашене, пляскане, шляпване и други – било то с ръка или с предмети. Физическото насилие включва също преднамерено даване на детето на отровни вещества, неподходящи лекарства или алкохол. Възможно е да е налице използването на ненужна сила при хранене, сменяне на пелени или дрехи. Вредите от физическото насилие може да не са причинени умишлено и/или да са следствие на прилагане на свръх строги мерки за дисциплина или физически наказания.

2. Психическо насилие

„Квалифицира се като системно критикуване, засрамване, унижаване, порицаване, заплахи, подигравки, предизвикване на страх и безпокойство у детето, постоянно недоволство от неговото поведение, както и неспособност за подсигурияването на грижа за детето, която да е адекватна за неговите нужди от гледна точка на възраст и индивидуални характеристики. В групата на емоционалното насилие се включват и случаите, когато родителите или хората, които отглеждат детето, не са в състояние да предоставят подкрепяща и развиваща среда, или нагласите към детето са такива, че възпрепятстват неговите способности да развие пълният си потенциал. По смисъла на българското законодателство и на международните стандарти децата, които са свидетели на домашно насилие, са жертва на психически и емоционален тормоз.“² Друго определение на психическото насилие – „Емоционалното малтретиране предполага обмислени, съзнателни и насочени атаки към развитието на детето, неговата личност и собствен образ, неговите социални компетентности, което включва модел на емоционални и физически деструктивно поведение към детето проявяващо се в пет форми: (1) отхвърляне (възрастният отказва да опознае света на детето и да „признае“ потребностите на детето); (2) изолиране (отстраняването на детето от естествени и подходящи за възрастта нормални социални изживявания и опит, което води до втълпяване и принуждаване на детето

² Насилие над деца - <https://www.unicef.org/bulgaria/sites/unicef.org.bulgaria/files/2018-11/Violence%20against%20children-bg.pdf>

да вярва, че то е само на света); (3) тормозене на детето (вербални нападки, създаващи климат на страх, принуждаване и сплашване на детето, което води до принуждаване на детето да вярва, че светът е капризен и враждебен спрямо него); (4) игнориран (лишаването на детето от базисно стимулиране и съчувствие, условия за задушавашо/ограничавашо емоционално и интелектуално развитие); (5) развърщане (стимулиране на детето да се занимава с антисоциални прояви, подкрепяне на правонарушително поведение, което води до състояние на неадекватност на детето към нормалното социално поведение и живот)³

3. Неглижиране⁴

Всяко действие или бездействие, което лишава детето от адекватно посрещане на неговите основни нужди от здравна грижа, образование, емоционална стимулация, адекватно за детската възраст хранене, подsigуряване на детето на дом и условия за живеене, които не застрашават неговото здраве, живот и развитие. Липсата на адекватна родителска грижа и надзор над детето също е съпроводено с небрежност и може да бъде категоризирано като negliжиране. Според Световната здравна организация има четири типа negliжиране: физическо, образователно, здравно и емоционално.

4. Сексуално насилие

“Въвлечането на дете в сексуални действия, които то не разбира напълно и за които няма капацитет да даде съгласието си да участва, поради когнитивната си незрялост и млада възраст. Сексуално насилие е и всяко действие, което включва участието на дете под 14 години и има сексуален характер. Всяко разголване на детето, опипване/галене на дете в интимните за него зони, подканване на детето да опипва възрастен или друго дете в тези зони, игра с половите органи, целуване на детето по сексуален начин, използването на неуместен език, който има сексуална конотация или подтиква детето към сексуални действия, склоняване на детето към игри със сексуален характер или имитирането на сексуален акт, или въвлечането на дете в създаването на порнографски материали или пък снабдяването на детето с такива, се категоризира като сексуално насилие. Детските бракове също се квалифицират като сексуално насилие поради факта, че по дефиниция поне един от брачните партньори все още не е достигнал физическа, интелектуална и емоционална зрялост и следователно не е имал възможност да изрази пълно и ясно съгласие за сключване на брак”⁵

³ Garbino, Gutman, Seeley (1986), Идентифициране на белези за насилие над деца – Помагало по превенция на насилието за училищната мрежа. ДАЗД. 2006

⁴ Насилие над деца - <https://www.unicef.org/bulgaria/sites/unicef.org.bulgaria/files/2018-11/Violence%20against%20children-bg.pdf>

⁵ Насилие над деца - <https://www.unicef.org/bulgaria/sites/unicef.org.bulgaria/files/2018-11/Violence%20against%20children-bg.pdf>

ООН определя сексуалната експлоатация и злоупотреба по следния начин⁶:

- сексуална експлоатация е всяка злоупотреба или опит за злоупотреба с положение на уязвимост, неравнопоставени властови отношения или доверие за целите на сексуални действия, включително, но не само придобиване на финансова, социална или политическа облага от сексуалната експлоатация на друго лице;
- Сексуална злоупотреба е физическо посегателство или заплаха за такова посегателство от сексуален характер, извършено със сила или в условия на неравнопоставеност или принуда.

5. Тормоз (булинг) и кибертормоз⁷

Посегателство, който се извършва чрез интернет и други комуникационни технологии. Използват се СМС-и, обаждания, електронна поща, чат съобщения, друг вид комуникация и/или клипове, които засягат достойнството на жертвата на тормоз и са изключително травматизиращи, защото запечатват и популяризират акта на насилие.

"Тормоз" е всяко нежелано поведение на основата на признаците по чл. 4, ал. 1, изразено физически, словесно или по друг начин, което има за цел или резултат накърняване достойнството на лицето и създаване на враждебна, принизяваща, унижителна, обидна или застрашителна среда

6. Трафик и експлоатация на детски труд

Определя се като организирана престъпна дейност, чиято цел е печалба чрез сексуална и/или трудова злоупотреба, както и чрез подтикване към просяка, кражби и други противоправни деяния, които вредят на живота, здравето и достойнството на децата и са грубо нарушение на техните основни човешки права.

7. Дискриминация

В нашата правна уредба съществува Закон за защита от дискриминация: "Забранена е всяка пряка или непряка дискриминация, основана на пол, раса, народност, етническа принадлежност, човешки геном, гражданство, произход, религия или вяра, образование, убеждения, политическа принадлежност, лично или обществено положение, увреждане, възраст, сексуална ориентация, семейно положение, имуществено състояние или на всякакви други признаци, установени в закон или в международен договор, по който Република България е страна.

(2) Пряка дискриминация е всяко по-неблагоприятно третиране на лице на основата на признаците по ал. 1, отколкото се третира, било е третирано или би било третирано друго лице при сравними сходни обстоятелства.

⁶ Бюлетин на Генералния секретар „Специални мерки за закрила от сексуална експлоатация и сексуална злоупотреба“, ST/SGB/2003/13, 9 октомври 2003 г.

⁷ Насилие над деца - <https://www.unicef.org/bulgaria/sites/unicef.org.bulgaria/files/2018-11/Violence%20against%20children-bg.pdf>

**ЦЕНТЪР ЗА МЕЖДУЕТНИЧЕСКИ ДИАЛОГ И ТОЛЕРАНТНОСТ
“АМАЛИПЕ”, В. ТЪРНОВО**

*Велико Търново 5000, п.к. 113, Тел: 062/600 224,
<https://amalipe.bg>, office@amalipe.com*

(3) (Изм. - ДВ, бр. 105 от 2016 г.) Непряка дискриминация е поставянето на лице или лица, носители на признак по чл. 4, ал. 1, или на лица, които, без да са носители на такъв признак, съвместно с първите търпят по-малко благоприятно третиране или са поставени в особено неблагоприятно положение, произтичащо от привидно неутрални разпоредба, критерий или практика, освен ако разпоредбата, критерият или практиката са обективно оправдани с оглед на законова цел и средствата за постигане на целта са подходящи и необходими.”.